

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΚΕΪΝΣ ΚΑΙ ΧΑΓΙΕΚ (του Δημήτρη Σκάλκου)

✘ Η σφοδρή διεθνής οικονομική κρίση που ακολούθησε τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η προφανής αδυναμία της οικονομικής θεωρίας να την εξηγήσει (πόσο μάλλον να την προβλέψει) αναζωπύρωσε το ενδιαφέρον για το έργο δύο σπουδαίων διανοητών που επηρέασαν όσο λίγοι την οικονομική σκέψη και κυβερνητική πρακτική στον εικοστό αιώνα- του αυστριακού Φρίντριχ Χάγιεκ και του βρετανού Τζων Μέυναρτ Κέυνς.

Ωστόσο σήμερα, ο αναγκαίος αναστοχασμός για την κατάσταση της οικονομικής επιστήμης θα πρέπει να βασιστεί περισσότερο στις κοινές παραδοχές που μοιράζονταν οι δύο κορυφαίοι άνδρες και λιγότερο στις υπαρκτές διαφορές ανάμεσά τους.

Αναμφίβολα τους δύο στοχαστές χωρίζουν σημαντικές διαφορές, που όμως έχουν αποτελέσει αντικείμενο χονδροειδών απλουστεύσεων, συχνών παρανοήσεων και (ενίοτε βολικών) παρερμηνειών, με αποτέλεσμα τη σημερινή κυριαρχία της καρικατούρας που θέλει τον Κέυνς να ταυτίζεται με κάθε είδους κρατική ρύθμιση της οικονομικής δραστηριότητας και τον Χάγιεκ να ταυτίζεται με ένα φονταμενταλισμό των αγορών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, ο Κέυνς στο τελευταίο κείμενό του που δημοσιεύτηκε μετά το θάνατό του, υπογραμμίζει την (κάτω από προϋποθέσεις και στο χρόνο) αποτελεσματικότητα του «αόρατου χεριού» («The Balance of Payments of the United States», *Economic Journal*, 1946) ενώ αντίστοιχα, ο Χάγιεκ διαχώρισε τον οικονομικό φιλελευθερισμό που υπερασπιζόταν από τη δογματική εφαρμογή του *laissez-faire* (Ο Δρόμος Προς τη Δουλεία, 1944). Δυστυχώς, ο πρόωρος θάνατος του Κέυνς και η απομάκρυνση των ενδιαφερόντων του Χάγιεκ από το πεδίο της οικονομικής θεωρίας, δεν επέτρεψαν την κριτική αποτίμηση από τους ίδιους του έργου των επιγόνων τους τα τελευταία εξήντα και πλέον χρόνια.

Ακόμη πιο σημαντικές από τις μεταξύ τους διαφορές (περισσότερο εκτιμήσεων και όχι αρχών, σύμφωνα με τον βιογράφο του Κέυνς Robert Skidelsky) υπήρξε η κοινή τους αντίθεση στις βασικές παραδοχές που αποτελούν τα διανοητικά θεμέλια του κυρίαρχου επιστημονικού παραδείγματος οργάνωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Το διανοητικό πλαίσιο εντός του οποίου ανέπτυσαν τη σκέψη τους οι Κέυνς και Χάγιεκ διαφοροποιείται ριζικά από το επιστημονικό-μεθοδολογικό υπόβαθρο της Νέας Σύνθεσης, δηλαδή της σύνθεσης νέο-κλασικών και νέο-κευνσιανών θεωριών, γύρω από την οποία οικοδομήθηκε ένα πανίσχυρο consensus της ακαδημαϊκής κοινότητας τις τελευταίες δεκαετίες. Στις θεωρητικές παραδοχές της Νέας Σύνθεσης και ειδικότερα στην «υπόθεση των αποτελεσματικών αγορών» βασίστηκαν τα διάφορα μοντέλα της Δυναμικής Στοχαστικής Γενικής Ισορροπίας (Dynamic Stochastic General Equilibrium) γύρω από τα οποία οργανώθηκαν οι χρηματοπιστωτικές αγορές.

Αυτά τα μοντέλα προϋποθέτουν την ορθολογικότητα του «οικονομικού ανθρώπου» και προσεγγίζουν τις αγορές στατικά και μάλλον απλουστευτικά, θεωρώντας πως είτε χωρίς παρέμβαση (νέο-κλασικοί) είτε με την κατάλληλη παρέμβαση (νέο-κευνσιανοί) μπορούν να βρεθούν σε κατάσταση ισορροπίας. Και πάντως σε κάθε περίπτωση με την κατάλληλη ρύθμιση, είτε μέσω της πολιτικής επιτοκίων των κεντρικών τραπεζών (μονεταριστές) είτε μέσω της δημοσιονομικής τόνωσης της ζήτησης (κευνσιανοί). Αυτό ακριβώς το μοντέλο οργάνωσης και λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών ο Ben Bernanke το 2004 ονομάτισε Μεγάλη Ρύθμιση (Great Moderation).

Έτσι, το μοντέλο της γενικής ισορροπίας των αγορών από ιδεότυπος περιγραφής της πραγματικότητας (πώς θα μπορούσε να είναι...) μετατρέπεται σε στατικό μοντέλο καταγραφής της πραγματικότητας (όπως είναι...). Και βασιζόμενοι στην ποσοτική ανάλυση και με την ευρεία χρήση πολύπλοκων μαθηματικών εργαλείων, δίνουν την εσφαλμένη εντύπωση της δυνατότητας ακριβούς πρόβλεψης.

Αντίθετα, οι Χάγιεκ και Κέυνς στέκονται επικριτικά απέναντι στον φορμαλισμό της οικονομικής επιστήμης («μοντερνισμό» τον αποκαλεί ο Κέυνς). Υπογραμμίζουν την υποκειμενικότητα της οικονομικής σκέψης, στέκονται επιφυλακτικοί στη μηχανιστική μεταφορά των μεθόδων και εργαλείων των φυσικών επιστημών στην οικονομική θεωρία. Ο Χάγιεκ (όπως άλλωστε και όλη η σχολή των αυστριακών οικονομικών) επιμένει στον δυναμικό χαρακτήρα των αγορών, τονίζει τον παράγοντα του χρονικού ορίζοντα (time), ασκώντας κριτική στα μοντέλα γενικής ισορροπίας. Για τον Χάγιεκ οι αγορές είναι προσαρμοστικά, εξελικτικά και όχι αποτελεσματικά (effective) συστήματα.

Ο Κέυνς, με τη σειρά του, υπογραμμίζει τα «ζώδη ένστικτα» (animal instincts) που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των οικονομικών δρώντων και προβληματίζεται για την ακριβή σχέση χρηματιστηριακής και πραγματικής οικονομίας, κύρια λόγω της διαφορετικής χρονικής προσαρμογής. Ταυτόχρονα, αν και από διαφορετική οπτική, οι δύο διανοητές αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα του θεσμικού πλαισίου στη λειτουργία των αγορών, κινούμενοι έτσι στο χώρο της πολιτικής οικονομίας που λανθασμένα έχει περιθωριοποιηθεί.

Έτσι λοιπόν, οι Κέυνς και Χάγιεκ προσεγγίζουν περισσότερο τους κλασσικούς οικονομολόγους-φιλόσοφους που προβληματίζονται για τη φύση και την πραγματική λειτουργία των αγορών και όχι τους οικονομολόγους-(ψευδο)προφήτες των ημερών μας.

Έχει ειπωθεί ότι, στα οικονομικά τα ερωτήματα παραμένουν ίδια και μόνο οι απαντήσεις αλλάζουν. Σήμερα ίσως ήρθε ο καιρός να επαναδιατυπώσουμε τα θεμελιώδη οικονομικά ερωτήματα στην κατεύθυνση της κριτικής ανα-σύνθεσης του έργου του Κέυνς και του Χάγιεκ.

Πηγή/φωτογραφία: presscode.gr

Από: bluebig.wordpress.com